

Forfatter: Larsen, Karl

Titel: Forfatteren

Citation: Larsen, Karl: "Forfatteren", i Larsen, Karl: *Københavnertællinger*, udg. af Anne E. Jensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1987. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-Lars-shoot-idm140596062338416.pdf> (tilgået 23. juni 2021)

Anvendt udgave: Københavnertællinger

Forfatteren

»Opad Strøget i København kommer en Mand langsomt og roligt spaserende, tætknappet Ulster, høj Hat; han hilser hyppig paa Mennesker, som glider ham forbi, unge og ældre Damer, Mænd af alle mulige Samfundsklasser og indbyrdes modsatte Partier, og hans Ansigt med det store rødblonde Overskæg, de fremtrædende Kindben og de klogt iagttagende Øjne skifter Udtryk efter mange Stemninger, der ligesom holdes sammen af en uforstyrrelig lun Ironi. Han følges snart med én, snart med en anden, og han taler ikke blot meget selv med sin indsmigrende, lidt tilslørede Stemme, men forstaar samtidig snildt at lokke Ordene paa Gled hos den, han taler med. Og mens han smilende siger Farvel for i næste Øjeblik smilende at møde en ny Bekendt, nyder han ret i sit stille Sind den københavnske Luft, der sitrer og bølger omkring ham, Gadens brogede Skuespil, Døgnets hidsende Atmosfære, hvori Menneskesindene ophedes som Meteoror, der et Nu spiller i mange Farver for hurtig at afkølnes igen.«

ette øjebliksbillede af Karl Larsen skyldes en af hans samtidige, kritikeren C.E. Jensen, og findes i hans bog *Vore Dages Digtere*, 1898.

Karl Larsen var ikke københavner af fødsel. Han blev født i Rendsborg 1860 og var af sønderjysk slægt. Hans far var ingeniørofficer og faldt ved Dybbøl i 1864. Hans mor døde året efter, og den forældreløse dreng voksede derfor op i bedstefarens hjem i Vestergade i det gamle voldkvarter.

Karl Larsen blev student i 1877 og begyndte at studere jura og statsvidenskab. Han blev alumne på Valkendorfs Kollegium i Skt. Pederstræde, og her mødte han den tre år ældre Herman Bang. De blev venner, og venskabet varede til Bangs død i 1912. Ved Bangs 25-årsjubilæum i 1904 offentliggjorde Karl Larsen *Lille Brev til en Jubilar*, hvori han mindes deres muntre studenterdage på kollegiet, takker Bang for alt, hvad han har været for ham, og beskriver deres venskab: »- - Du har været gal i Hovedet paa mig mange Gange og 224 flink imod mig meget tiere; vi har skændtes, og vi har været begejstrede sammen, ofte hjulpet hinanden, aldrig lagt to Halmstraa over Kors for hinanden, og paa det dybeste beundrer jeg den baade sviende og varmende Aandens Ild, som Du har forstaaet at holde i Flamme fra de unge Dage og til nu, da Haaret begynder saa smaat at graane -om Forladelse jeg mener selvfølgelig paa os andre.«

Karl Larsen studerede i flere perioder ved Berlins Universitet, og mødet med den tyske kunst og kultur fik på mere end én måde stor betydning for ham. Hans sønderjyske afstamning, farens død i krigen og bedstefarens livslange sorg over nederlaget i 1864 havde gjort den unge student meget patriotisk. Trods dette blev han stærkt betaget af tysk kultur og af den unge tyske enhedsstats åndelige disciplin og selvtillid.

Karl Larsens uventede oplevelse i Tyskland: at han kunne rumme store modsætninger i sig, og at dette gav muligheder for ny, personlig vækst, lagde grunden til hans rigt facetterede forfatterskab. Han blev på én gang vor fineste skildrer af københavnske typer og miljøer og en fremragende rejsebogsforfatter. Hans mange rejser bragte ham både til Amerika og Rusland, på en verdensomsejling og til forskellige lande i Europa. Han blev kosmopolit, men samtidig en engageret deltager i de hjemlige debatter om mange forskellige emner. I essayet *Den røde Traad*, 1915, skrev han:

»- - Gennem alt, hvad jeg har skrevet op til de seneste Dage, gaar der for et opmærksomt Øje en Traad, der er spundet af to: Fordybelse i det hjemlige og Trangen til at begribe det udenfor os, som kan stille vort eget i Belysning.«

Karl Larsen måtte opgive sine universitetsstudier pga. en alvorlig sygdom. Han debuterede som forfatter i 1889 med to små skuespil, og i 1894 fulgte tre nye korte skuespil, samlet under titlen *Ej blot til Lyst*, men derefter opgav han dramatikken og blev prosaforfatter. Han udgav i debutåret sin første fortællesamling, og fra da af og til op i 1920'erne fulgte i hurtig rækkefølge det ene prosaarbejde efter det andet, fortællinger, romaner, rejseskildringer, brevudgivelser og journalistik. Allerede i 1899 var Karl Larsen blevet titulær professor.

Karl Larsen huskes nu mest for sine fortællinger, men flere af hans romaner er stadig meget læseværdige. I 1896 udsendte han sin første roman, *Dr. Ix*, hvori han drøfter de evigt aktuelle problemer omkring forholdet mellem kunst og liv. Er kunsten livsfjendtlig, forføres 225 kunstneren til at isolere sig fra samfundet, er kunst »Liv paa Flasker«?

I romanen *Seksten Aar*, 1900, viser Karl Larsen sig som en ubønhørlig, moderne realist, som går til angreb

på romantisk sværmeri og sentimentalitet.

✂ Karl Larsen drev indgående sprogstudier og specialiserede sig i københavnsk slang (se s. 229). En særlig interesse havde han for danske udvandreres sprog. Han udsendte i 1910 en offentlig opfordring til mennesker med slægt og venner i udlandet om at lade ham låne disses breve. Han fik stor respons fra mange forskellige sider og kunne i 1912 udsende første bind med danske emigranternes breve under titlen *De, der drog hjemmefra*. Han fik udgivet fire bind breve i tiden 1912-1914, overvejende fra danske emigranter i Canada og USA. Han havde stof liggende til endnu et bind, da han blev voldsomt angrebet af en dansk-amerikansk præst, der protesterede mod denne udgivelse af udvandrernes privatbreve.

✂ Karl Larsen havde naturligvis fået tilladelse af brevskriverne til offentliggørelsen, og han havde i de fleste breve ændret navne på personer og steder for at sikre anonymiteten. Men præsten havde fået rejst en sådan modvilje i visse dansk-amerikanske kredse, at Karl Larsen standsede sin udgivelse.

✂ Karl Larsens interesse for breve stammede fra tidlig tid. I 1894 havde han udgivet sin oversættelse af en mærkelig samling breve fra en portugisisk nonne id. 17. årh.: *Søster Marianne og hendes Kærlighedsbreve*. I 1897 udgav han danske soldaters dagbogsoptegnelser og breve fra krigen i 1864: *Under vor sidste Krig*.

✂ Breve var for Karl Larsen en psykologisk kilde af stor værdi: »- - Det intime Brev er en kostelig Skat. Naar man tager det i sin Haand, er det ligesom man kan føle Livet banke gennem dette Blad Papir, hvor et Menneske har givet Udtryk for Stemninger og Tanker, der trængte paa og maatte bryde sig netop denne Vej til et andet Menneske. To er der altid i det fortrolige Brev: den, der skrev, og den, der modtog. I Linjerne og mellem Linjerne, gennem de Ting, der omtales, og dem, der ikke nævnes, i Ordvalg, Fortællemaade, Hentydninger aabenbarer de sig begge med deres Nutid, Fortid, hele aandelige Ejendommelighed« (Bogvennen, 1914).

✂ Karl Larsen var ofte deltager i debatter og polemikker, ikke mindst under første verdenskrig, hvor han på én gang var angst for Danmarks 226 skæbne og beundrede den tyske nations dygtighed. Men efter flere besøg ved vestfronten, hvor han oplevede den grusomme og langtrukne destruktions, mistede han sin tro på, at Tyskland evnede at opbygge noget på grundlag af militær magt. Han skrev derfor i 1919 *Militarismens Fallit*. -

✂ I 1921 udgav Karl Larsen *Udvalgte Skrifter I-IV*, 2. udg. 1930. Sine fortællinger samlede han i bd. II, dog står *I det gamle Voldkvartér* sammen med *Circler* og *Seksten Aar* i bd. I. I 1911 ophørte Karl Larsens skønlitterære produktion, og i årene derefter, til hans død i 1931, gik hans tid med journalistik og kritik samt mange praktiske gøremål. I anledning af hans 70-års fødselsdag i 1930 udkom et udvalg af hans artikler og kronikker med den meget velvalgte titel: *I og imod Strømmen*.